

Мср МИРОСЛАВ ЈОВАНОВИЋ
Српска академија наука и уметности
Архив САНУ
Кнез Михаилова 35, Београд, Србија
Е-адреса: miroslav.jovanovic@sanu.ac.rs

ОСТАВКЕ НА ЧЛАНСТВО У СРПСКОЈ КРАЉЕВСКОЈ АКАДЕМИЈИ

САЖЕТАК: У раду су хронолошким редом наведени сви случајеви када су чланови Српске краљевске академије подносили оставке на чланство, као и они у којима су појединци, сазнавши да се налазе на листи кандидата за чланове или да су изабрани, тражили да се њихова кандидатура повуче или избор поништи. Такви случајеви нису били ретка појава али је њихов крајњи учинак био занемарљив. Сачуваност довољног броја прворазредних историјских извора омогућава да се јасно уочи начин понашања Академије као уставне, али и њених чланова у овим ситуацијама.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Српска краљевска академија, академици, чланство, оставке, избори, кандидатуре

Највеће признање које су српски научници и уметници крајем XIX и у првој половини XX века могли да добију у својој земљи било је чланство у Српској краљевској академији. Током шездесет година постојања ове уставне (1887–1947) у њу је изабрано 108 правих чланова и 204 дописна члана.¹ Иако је само чланство за изабраног појединца представљало својеврсну награду за дотадашњи рад на пољу науке и уметности, дешавало се да неки од њих, вођени различитим разлозима и поводима, поднесу оставку на то звање. С обзиром на то да, изузев рада академика Василија Крестића о оставци Ватрослава Јагића марта 1903. године,² о овој теми није писано, сматрали смо да би њена обрада, на основу до сада некоришћених прворазредних

¹ Љубомир Никић, Гордана Жујовић, Гордана Радојчић-Костић, *Грађа за биографски речник чланова Друштва српске словесности, Српској ученој друштва и Српске краљевске академије 1841–1947*, Београд 2008, 392–399.

² Василије Ђ. Крестић, „Оставке двојице академика”, *Знамениити Срби о Хрватима*, СКЗ, коло XIX, књ. 732, 321–338; Раније објављено у: *Даница: српски народни илустрирани календар*, X (2002), 152–170, и *Нашава историје: часопис Савеза историјчара Југославије*, VIII, 16 (2002), 76–86.

историјских извора, била важан прилог познавању историје највише научне и уметничке установе српског народа.

Прве чланове Академије именовао је краљ Милан Обреновић указом на Васкрс априла 1887. године,¹ док су остале бирали сами академици у складу са одредбама њеног закона и пословника.² Основни закон Краљевско-српске академије из 1886. године прописао је постојање две категорије чланства – правих чланова (академика) и дописних чланова. Академика је могло бити 25, од којих су осморица могли бити они који су живели у иностранству. Број дописника могао је да буде дупло већи од броја академика, с тим што није одређена сразмера између домаћих и страних дописника. До попуњавања зацртаног броја академика и дописника требало је сваке године да буде бирањ по један академик и два дописна члана, а након што би тај број био достигнут нови чланови били би бирани само у случају смрти или оставке неког од дотадашњих чланова. Уколико три узастопне године не би био изабран ниједан нови члан, онда би се на наредним изборима могло бирати више чланова у истој години. Ово правило није увек било поштовано, нарочито у првим годинама после Првог светског рата, када је због смрти великог броја чланова током ратних година и небирања нових било потребно надокнадити десетковано чланство Академије. Право да предлажу нове праве и дописне чланове имали су само академици. Они су предлог могли да поднесу самостално или заједно са више својих колега. У одсуству других правила о начину предлога, нарочито у првим годинама постојања Академије, дешавало се да једног кандидата предложи неколико академика у одвојеним предлозима. Такође је било случајева да, примера ради, члан Академије филозофских наука предложи кандидата за чланство у Академији уметности. Такви предлози углавном нису добро пролазили на избору, па је због тога од средине 1920-их година уведен обичај да предлоге више не подносе само појединци или групе академика већ и саме стручне академије. То наравно није значило да академици нису и даље могли самостално да поднесу предлоге, али су предлози иза којих је стајала цела стручна Академија на избору имали већу тежину и кандидату лакше обезбеђивали довољан број гласова. Предлоге је требало писменим путем доставити Академији, а она се старала да сви академици пре гласања буду упознати са њиховим садржајем. Гласало се на главном годишњем скупу Академије, а право гласа имали су само

¹ Сви датуми пре 14. јануара 1919. године наведени су по старом календару.

² Избору првих шеснаест српских академика претходио је рад трочлане комисије Просветног савета Министарства просвете и црквених дела, која је имала задатак да састави списак свих Срба који су имали запажен самосталан рад на пољу науке и уметности. Када је Комисија тај посао обавила, министар је од пописаних лица тражио да доставе списак својих радова, као и информацију о томе којих страних научних и уметничких друштава су они били чланови. На основу те предрадне изабрани су први српски бесмртници: Јосиф Панчић, Димитрије Нешић, Љубомир Клерић, Јован Жујовић, Стојан Новаковић, Милан Кујунџић, Светислав Вуловић, Светомир Николајевић, Чedomиљ Мијатовић, Милан Ђ. Милићевић, Љубомир Ковачевић, Пантелија Срећковић, Љубомир Ненадовић, Матија Бан, Михаило Валтровић и Даворин Јенко. *Педесетогодишњица Српске краљевске академије: 1886–1936. Књ. I, Друштво српске словесности: 1841–1864; Српско учено друштво: 1864–1892; Српска краљевска академија: 1886–1936 / извештај о њихову раду, њеном педесетогодишњице С. К. Академије, издашњег секретара С. К. Академије А. Белића, Београд 1939–1941; Миле Станић, Грађа о именовању првих чланова Српске краљевске академије, Београд 2010.*

академици. Да би гласање било могуће било је потребно да скупу присуствује 3/4 од укупног броја академика. Уколико неки од њих није могао да присуствује скупу, имао је право да у запечаћеном коверту благовремено пошаље своје гласове Председништву. Члан који би тако поступио био би урачунат у кворум, а гласови које је послао рачунали су се исто као и гласови оних који су присуствовали избору. Гласало се тајно, појединачно за сваког кандидата, писменим путем на листићима на којима би гласачи исписивали речи „за” или „против”, или би једноставно предавали празан листић уколико нису подржавали избор кандидата о којем се гласало. По завршетку гласања сабирани су сви гласови, а да би кандидат био изабран било је потребно да од укупног броја могућих гласова освоји најмање 2/3. У случају када нико од предложених није био изабран након првог круга гласања, уколико би се о томе сагласили, академици су могли да понове гласање онолико пута колико је већина њих сматрала за потребно. По завршетку гласања Академија је о резултатима избора обавештавала министра просвете. Министар је имао право да изјави свој непристанак на избор неких кандидата (што се у пракси никада није десило), а ако то не би учинио у року од 15 дана, кандидат би се и коначно сматрао изабраним и то би било објављено на свечаном скупу Академије. Изгласаног кандидата Академија је извештавала о избору, а он је био дужан да у што краћем року пошаље своју биографију и библиографију, које би биле објављене у *Годишњаку* Академије. Уколико је била реч о избору за правог члана (академика) он би морао да пријави тему своје приступне академске беседе и тек пошто би пред колегама на свечаном скупу отвореном за јавност ту беседу и одржао, сматрало би се да је заиста постао члан Академије и од тада би за њега важила сва права и обавезе које је та титула собом носила. Уколико је била реч о избору за дописног члана, он би то званично постајао оног тренутка када се на свечаном скупу његов избор јавно објавио. Неки кандидати бирани су одмах за академике, док су неки домаћи ствараоци најпре бирани за дописнике, што је била нека врста првог степена чланства, а након неког времена били су бирани и за праве чланове. С обзиром на то да није постојала категорија иностраних чланова, сви страни држављани бирани су само за дописне чланове. Почасни чланови нису бирани, већ су то звање носили сви бивши чланови Српског ученог друштва, након што се оно спојило са Академијом 1892. године (осим осморице чланова Друштва који су приликом тог спајања изабрани за академике).³ Академици и дописни чланови добијали су диплому као званично сведочанство о пријему у чланство Српске краљевске академије.

Чланство у Академији било је доживотно и собом је носило и неке повластике. Члан 16 Закона о Академији гарантовао је академицима „годишњу помоћ за научна средства” чији износ је био одређен краљевим указом на предлог министра просвете. По оснивању Академије та помоћ износила је 1.200 динара годишње, али већ 1890. године добили су је само академици у иностранству, а касније више није исплаћивана. Доношењем измена закона

³ Осморица чланова СУД који су приликом његовог спајања са Академијом постали академици били су Јован Бошковић, Стојан Бошковић, Нићифор Дучић, Јован Мишковић, Владан Ђорђевић, Милан Јовановић, Јован Авакумовић и Јован Туроман (*Пегесейтогдишњица Српске краљевске академије*, књ. 1, 131).

о Академији, фебруара 1892. године, избачен је члан који се тицао ове новчане помоћи.⁴ Иако су академици у неколико наврата тражили од надлежног Министарства да се слична помоћ, по узору на друге европске академије, поново уведе, то се никада није десило. На захтев Академије у Закон о чиновницима и осталим службеницима из 1923. године унета је посебна одредба којом је требало новчано збринути академике који су као умировљеници имали мала примања, а услед старости или телесне неспособности нису били у могућности да остварују додатне приходе.⁵ У остале повластице које је Закон о Академији гарантовао њеним члановима спадају оне које се тичу права да у свом научном раду слободно користе државне збирке, архиве, школе и друге установе, као и могућност да бесплатно добијају сва Академијина издања. Правилник о награђивању ауторства за радове објављене у Академијиним издањима стављао је њене чланове у повлашћени положај. Наиме, новчани износ хонорара по ауторском табаку био је највећи за радове које су написали академици, нешто мањи био је за оне произишле из пера дописних чланова, а најмањи за ауторе ван Академије.⁶ Слично томе, Правилник за давање новчане помоћи научним радницима прописивао је поступак по којем су средства додељивана најпре академицима, потом дописним члановима, па тек на крају научним радницима ван Академије, с тим што се увек имао у виду значај самог истраживања, а не само титула истраживача.⁷ Свему томе ваља додати и углед у друштву који је титула академика пружала, како у Краљевини Србији тако и у Краљевини Југославији. Тај углед обезбеђивао им је позивнице на дворске балове, краљевске аудијенције, почасна места на испраћајима и дочецима владара са путовања, спроводима и разним другим династијским и државним свечаностима.

И поред неспорног угледа и наведених повластица које су пратиле академијско звање, дешавало се да неки чланови Академије поднесу оставку на тај положај. Правни основ за тај поступак давао је члан 11 првог Пословника Академије из 1887. године у којем је стајало: „Члан Академије може дати оставку. Целокупна Академија има да пресуди: хоће ли се оставка уважити. Ако се оставка, на скупу целокупне Академије, простом већином гласова, уважи, огласиће се да је место одусталог члана празно, и питање о његову попуњењу расправиће се на начин који је ниже прописано.”⁸ Члан 13 По-

⁴ *Годишњак СКА*, IV (1890), 36–37; *Годишњак СКА*, V (1891), 3–5; *Пегесейојодишњица Српске краљевске академије*, књ. 1, 319.

⁵ Овај предлог изнео је академик Јован Томић, јуна 1923. године, након чега је Академија формулисала текст члана и проследила га Министарству. Са незнатним изменама, тај члан је постао 238. у наведеном закону. Он је гласио: „Правим члановима Академија наука, који нису државни чиновници, или који су као државни чиновници завршили каријеру с пензијом мањом од пензије редовних професора универзитета, а услед старости или телесне неспособности не би могли привређивати да се могу издржавати, може се, по нарочитом предлогу Академије, а по решењу Министарског савета, указом одредити доживотна помоћ равна пензији редовног професора универзитета.” *Годишњак СКА*, XXXII (1923), 111–112; Закон о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда, *Службене новине Краљевине СХС*, V, 199 (1923), 20–21.

⁶ Правилник о хонорарисању радова у издањима Српске краљевске академије. АСАНУ СКА 684/1931.

⁷ *Годишњак СКА*, XXXIV (1925), 417–419.

⁸ *Пегесейојодишњица Српске краљевске академије*, књ. 1, 302.

словника прописивао је да се у случају упражњења места неког члана његовом смрћу или оставком оно може попунити избором новог.⁹ Нови Академијин Пословник донет 1895. године такође је академицима остављао могућност за одрицање од чланства. „Ако би који члан Академије дао оставку и до главног годишњег скупа не би долазио на њене скупове”, стајало је у његовом 43. члану, „онда се на главном скупу целокупне Академије и његово место може попунити избором новог члана.” Следећи 44. члан давао је Академији право да попуни место оног академика који и без формално поднете оставке две године не би долазио на скупове своје стручне академије.¹⁰ После ових неопходних уводних напомена изложићемо у наставку хронолошким редом све случајеве када су чланови Академије подносили оставку на чланство у овој установи, као и оне када су појединци, сазнавши да су на листи кандидованих или изабраних, захтевали да се њихова кандидатура повуче или избор поништи.

Први случај када је предложени кандидат за чланство у Академији решио да се одрекне кандидатуре догодио се готово истовремено када је и један академик одлучио да поднесе оставку на чланство. То се збило приликом бирања нових чланова крајем 1892. године, избора који су остали упамћени као једни од најконтроверзнијих у дугој историји Академије. Све је почело када је средином новембра месеца 1892. године Јован Жујовић предложио да за новог члана Академије буде изабран Милутин Гарашанин. Из белешке у дневном листу *Мале новине*, Гарашанин је сазнао да ће бити један од кандидата за новог академика. Иако је знао да је овај сензационалистички лист у власништву Пера Тодоровића свакодневно пуњен нарученим нападима на разне личности и написима о свакојаким друштвеним скандалима, решио је да се тим поводом обрати председнику Академије Димитрију Нешићу. У опширном писму које му је послао најскромније је захвалио на указаној почаст и замолио да се његова кандидатура повуче јер је сматрао да њему као политичару није место међу академицима, а да је све што је до тада радио ван политике мало и недовољно да се пред њим „отворе врата тог храма науке, уметности и вештина”.¹¹ Међутим, њега су, као председника владе за чијег

⁹ Исто.

¹⁰ Исто, 332.

¹¹ Подсетио је да су он и остали саборци који су основали Академију и донели њена правна акта предвидели да у њу може да уђе само онај који је иза себе имао озбиљан и самосталан рад у области науке. „Такви су били мој погледи онда, те су такви и данас. Према томе, господине председниче, ја без икакве претеране скромности верујем и признајем отворено, да онолики део, колики би ја у Српску академију наука унео, не треба да је довољан, те да ми се пред њиме отворе врата тога храма науке, уметности и вештина. У науци ја немам никаквих радова. Од оних наука, које сам у младости учио, остале су ми само сведоцбе да сам их доиста и изучио. (...)” За своје радове сматрао је да су били искључиво политичког карактера и због тога појаснио: „Политика пак није наука; она једва да је вештина а свакојак је врло далеко од тога да буде лепа вештина. Оно пак, што сам изван политике писао, тако је мало, да чак не знам ни да ли је довољно познато те да би у очима света, па чак и у мојим сопственим, могло оправдати избор Академије и мој пристанак на њега. Према оваквом стању ствари, а према оваквим погледима мојим, на значај Академије наука, разумећете, господине председниче, колико би за мене незгодно било да баш поводом моје личности одступим од убеђења, које сам имао кад је Академија стварана, а које и данас имам, када је створена и у пуном процесу развијања. И зато Вас молим, г. председниче, да бисте били

је мандата Академија и установљена 1886. године, предложила још осморица академика. Свесни тога да је он превасходно политичар а не радник на пољу књижевности или науке, предлагачи су посебно истакли да њега не кандидују само као председника владе која је установила Академију него „као политичког писца и беседника прве врсте и по таленту и по извршењу, којега беседе, расправе и чланци не могу проћи а да не постану у потоња времена озбиљан извор сувремене историје Србије”.¹² Њима се придружио и Чедомиљ Мијатовић, који је својим писмом из Лондона такође предложио Гарашанина за академика.¹³ Председник Нешић обећао је Гарашанину да ће писмо у којем се одриче кандидатуре прочитати на скупу академика на којем се буде расправљало о избору нових чланова.¹⁴ Ипак, то није утицало на одлуку академика и они су га на гласању 28. децембра 1892. године изабрали за правог члана Академије филозофских наука, а он се прихватио те почасте.¹⁵

Изборе децембра те 1892. године додатно је закомпликовала листа кандидата које је предложио Жујовић, а на којој су се, поред Гарашанина, нашли још и бивши краљ Милан Обреновић и црногорски књаз Никола Петровић.¹⁶ Пошто за избор двојице монарха Жујовић није обезбедио подршку међу академицима, колеге су пре самог гласања од њега тражиле да повуче предлог, али је он то одбио. Резултати избора били су такви да је од свих кандидата само Гарашанин добио довољан број гласова, а сви остали су пропали. Сазнавши за овај догађај, министар просвете и црквених послова Јован Ђорђевић затражио је од Академије податке о томе ко су све били кандидати и колико је гласова сваки од њих добио. Добивши их, Ђорђевић је потом званичним дописом оштро прекорио Академију да се „у овом случају поступало про-

добри за случај ако питање о мојој личности буде поново покренуто – ове моје погледе изнесите пред седницу Академије наука и да се учините заступник њихов, те да, без мога повода, не будем бачен у мучно искушење да бирам између убеђења, које имам и за којим ми је веома стало, и високе почасте, која би ми се учинила увршћујући ме у редове одличних научника, који Академију наука састављају. Избор би био доиста мучан, али несумњив за свакога, коме је до убеђења стало. (...)” АС МГ–1682, М. Гарашанин – Д. Нешићу, председнику Академије 8. децембра 1892; Видети и чланак Драгослава Страњакчића: „Избор Милутина Гарашанина за редовног члана Српске краљевске академије”, *Правда*, 8. априла 1939.

¹² АСАНУ СКА 281/1892, Стојан Новаковић, Милан Ђ. Милићевић, Љубомир Ковачевић, Михаило Валтровић, Светомир Николајевић, Јован Жујовић, Даворин Јенко, Матија Бан и Димитрије Нешић – СКА, Београд 19. децембра 1892.

¹³ АСАНУ СКА 1892, незаведена акта Ч. Мијатовић – Д. Нешићу, Лондон 24. децембра 1892.

¹⁴ АС МГ–1717 Д. Нешић – М. Гарашанину, Београд 23 децембра 1892; Своје утиске са седнице на којој је прочитано његово писмо Гарашанину пренео је Светомир Николајевић: „На твоје писмо, које си поводом некакве белешке у „Мал. новинама” упутио председнику Академије, и које нам је синоћ, пре избора, прочитано, имао бих да приметим ово: арогантност је кад човек свој рад потцењује као и кад га прецењује. Књижевник треба да остави другим људима да о његовим заслугама и књижевним врлинама цене. Оно што он пише, његово је још само под пером и на његовом писаћем столу.” АС МГ–1714 С. Николајевић – М. Гарашанину, Дом Св. Саве, 29. децембра 1892.

¹⁵ У приступној академској беседи „О политичкој књижевности”, коју је одржао 8. фебруара 1894. године, Гарашанин је опширно говорио о дилемама које је имао сазнавши да ће бити канديدан за академика. „Приступна беседа академика М. Гарашанина”, *Глас СКА*, XLII, Београд 1894.

¹⁶ Мирослав Јовановић, „Краљ Милан и књаз Никола као кандидати за чланове Српске краљевске академије 1892. године”, *Мешовића трајања (Miscellanea)*, XLI (2020), 193–204.

тивно и најобичнијим правилима куртоазије” и да је на овај начин двојици српских владара уместо почастии нанета увреда.¹⁷ Иако као предлагач крунисаних глава није био споменут у министровој критици, Жујовић се осетио одговорним због настале непријатности и зато решио да поднесе оставку на чланство у Академији. Своју одлуку саопштио је секретару Академије Милану Ђ. Милићевићу. Овај је, не пропуштавши прилику да га прекори што спорни предлог није повукао када је видео да ће пропасти, убедио Жујовића да оставку не подноси јер би се на тај начин око целе ствари само подигла још већа прашина.¹⁸ Жујовић је послушао секретара Милићевића и одустао од оставке, а на седници Академије исте вечери министрово писмо је само прочитано, након чега се ова криза у односу Академије и надлежног министарства брзо окончала.

На изборима за нове чланове фебруара 1896. године међу кандидатима се нашао и Јован Јовановић Змај. Као члан некадашњег Српског ученог друштва, он је још 1892. године постао почасни члан Академије. За академика је био кандидован први пут 1895. године, али тада није добио довољан број гласова.¹⁹ Када је сазнао да је поново кандидован, посетио је председника Академије Милана Ђ. Милићевића и унапред се захвалио на евентуалном избору. „(...) Увече ми долази др Јован Јовановић – Змај, и каже: ’Мени је велика част што ме кандидују за члана Академије – али и ако бих био изабран, ја се никако не могу примити.’ Узрока не каза; вели да их има много”, забележио је у свом дневнику председник Милићевић.²⁰ Међутим, на дан гласања 5. фебруара 1896. године Змај је изабран за правог члана Академије уметности и, потпуно занемаривши претходну изјаву, чланства се радо прихватио. С обзиром на то да ни самом Милићевићу нису били познати разлози претходног Змајевог геста, тешко је и да претпоставимо због чега је тако поступио. До краја свог живота 1904. године Змај је био члан Академије уметности.

У историји Српске краљевске академије само у два наврата се десило да кандидат не буде задовољан избором стручне академије за коју су га предлагачи предодредили. Први пут се то десило 1896. године у случају Јована Цвијића, кога су Јован Жујовић и Нићифор Дучић предложили као кандидата за чланство у Академији друштвених наука. Они су то учинили превасходно зато што су сматрали да ће Цвијић Академији доста допринети у тек покрећутом *Етнографском зборнику*, што су и истакли у свом предлогу.²¹ Цвијић

¹⁷ Исто, 202.

¹⁸ „Дође ми пре подне академик Јов. Жујовић и изјави да хоће да да оставку на чланство у Академији зато што је министар Јован Ђорђевић прекорео Академију за неуспех краља Милана и кнеза Николе. Ја га разбих. Љутим се на њега и сам што је ту кандидацију износио, или што је није тргао кад је видео да ће пропасти, али сада све је горе ако [се] оставком ствар буде ширила. Него нека дође довече и нека ћути. И дође на скуп и прочита се писмо г. Фотера Јована Ђорђевића у којем учи Академију куртоазији. Сви се сложише да се ’писмо прими к знању’, а сви држе да се свако кретао у границама датих му права. А ако министар и друго што тражи – биће нови разговора.” АСАНУ 9327/15 (Дневник М. Ђ. Милићевића, 18. јануара 1893).

¹⁹ Драгољуб Новаков, „Јован Јовановић Змај као академик”, *Зборник Мајнице српске: Серија друштвених наука*, 4 (1952), 105–114.

²⁰ АСАНУ 9327/16 (Дневник М. Ђ. Милићевића, 4. фебруара 1896).

²¹ АСАНУ СКА 6/1896, Јован Жујовић, Нићифор Дучић – СКА, 4. јануара 1896; На истим изборима Цвијића је за дописног члана предложио и Пантелија Срећковић, али није

очигледно за то није знао и био је незадовољан тиме што је постао члан Академије друштвених а не Академије природних наука, за коју је сматрао да више одговара његовом животном позиву и правцима научног рада. У почетку то није отворено показао јер се надао да ће моћи да пређе у жељену академију. Међутим, пошто се у том смислу ништа није дешавало, решио је да посегне за оставком на чланство, као чином којим би јасно показао незадовољство и покренуо дешавања у жељеном смеру. „Долази ми Јован Цвијић, професор Велике школе, и љути се што није преведен у Академију природних наука”, писао је о његовом поступку тадашњи председник Милићевић. „Рече да неће да је члан Академије, само пита мене за начин како то да престане. Ја га замолих да ми се јави крајем фебруара – можда ће се промислити. Штета што је оволико сујетан овај млади човек.”²² Цвијић је, као усталом и сви нови чланови након избора, добио примерак *Годишњака* Академије, у којем су се налазили Закон и Пословник Академије, тако да му је сигурно била позната процедура око престанка чланства, што само иде у прилог претпоставци да се није радило о његовој жељи да напусти Академију већ да буде пребачен у њен жељени одсек. Питање његове оставке изнето је на седници Председништва 3. марта 1897. године и тада је одлучено да се оно, заједно са много важнијим питањем организовања преноса посмртних остатака Вука Караџића из Беча, одложи за прву следећу седницу целокупне Академије. О томе није остала забелешка у званичним Академијиним актима нити у *Годишњаку*, већ само у Милићевићевом дневнику.²³ Ипак, то питање више није било покретано, а узрок Цвијићевог незадовољства нестао је 4. фебруара 1899. године, када је изабран за правог члана жељене Академије природних наука.

Први случај када је један члан Академије поднео оставку на чланство догодио се марта 1903. године и односи се на Ватрослава Јагића, хрватског филолога, који је био члан Академије философских наука од 23. јануара 1888. године. Пошто је о његовој оставци већ свеобухватно писано у поменутој расправи академика Крестића, овде се на њој нећемо задржавати. За нашу тему довољно је само да напоменемо да повод за његову оставку није имао никакве везе са Академијом и њеним радом, да она није званично претресана од стране Академије, већ су утицајни академици, иначе блиски пријатељи самог Јагића, успели да га убеди да је повуче.²⁴

Крајем фебруара 1906. године, пошто је извештен да је изабран за дописног члана Академије, Бранислав Петронијевић се захвалио и изјавио да не

навео за коју стручну академију. АСАНУ СКА 29а/1896, П. Срећковић – СКА, Београд 24. децембра 1896.

²² АСАНУ 9327/16 (Дневник М. Ђ. Милићевића, 21. фебруара 1897).

²³ Исто, 3. марта 1897.

²⁴ Јагић се на оставку одлучио јер је један београдски лист, реагујући на његов текст у бечком гласилу *Neue Freie Presse*, у којем је нимало злонамерно критиковао српску политику у Македонији, изразио чуђење како један такав научник уопште може остати члан Српске краљевске академије. Погрешно информисан да се радило о службеним новинама владе Краљевине Србије, а не о приватним *Београдским новинама*, Јагић је решио да поднесе оставку. О његовој оставци у Академијиној архиви нису сачувани трагови, а након убеђивања од стране колега Стојана Новаковића, Јована Цвијића и Михаила Вујића, Јагић је своју оставку повукао (В. Крестић, *нав. дело*, 326–338).

може да се прихвати тог избора.²⁵ Садржај овог његовог писма прочитан је на седници Председништва 22. марта исте године и тада је одлучено да се преко њега пређе на предвиђени дневни ред. Да ли Председништво Петронијевићеву одлуку није узело за озбиљно или је мислило да ће се он у међувремену предомислити није јасно из овог поступка. У сваком случају, његова оставка није уважена пуне три године, па се он због тога крајем фебруара 1909. године обратио секретару са молбом да на свечаном скупу Академије изјави да се није прихватио чланства и да се о томе благовремено изјаснио одмах након избора.²⁶ Секретар Љубомир Ковачевић није поступио према овој молби, тако да је питање Петронијевићеве оставке остало нерашчишћено. За све то време његово име редовно је штампано у списковима чланова на почетку *Годишњака*. С обзиром на то да у међувремену није дошао ни на један од скупова Академије, његова оставка је коначно прихваћена на главном годишњем скупу 3. фебруара 1910. године. О томе да је на тај начин престао да буде дописни члан Академије филозофских наука известио га је писмом секретар Ковачевић.²⁷

Зоолог Живојин Ђорђевић, који је био дописни члан Академије природних наука од 1906. године, поднео је оставку на чланство 21. фебруара 1911. године. Садржај писма којим је саопштио своју одлуку такав је да се из њега не може назрети повод или разлог за овај поступак.²⁸ Пре него што је његова оставка стављена на дневни ред Ђорђевић је добијао редовне позиве на састанке његове стручне академије. Због тога је на полеђини једног позива на седницу написао: „Пошто сам већ поодавно дао оставку на чланство, молим да се учини шта треба, те да ми се више не шиљу, вероватно погрешком експедитера, ови позиви као ни остало, што је у вези с чланством Академије.” На основу члана 43 Пословника Академије његова оставка је размотрена и усвојена на главном годишњем скупу 6. фебруара 1912. године, а три дана

²⁵ „Господине, из писма вашег од 23. ов. м. дознао сам, да ме је Академија на своме годишњем скупу од 3. ов. м. изабрала за свога дописнога члана. Захваљујући Академији на почаст, коју ми је указала, част ми је, Господине Председниче, изјавити Вам, да се тога табора примити не могу, и молим Вас да о овој мојој одлуци известите Академију. Изволите, Господине Председниче, примити уверење о моме особитом поштовању.” АСАНУ СКА 91/1910, Б. Петронијевић – Стојану Новаковићу, Београд 25. фебруар 1906; *Годишњак СКА*, XX (1906), 65.

²⁶ „Молим Вас, да на данашњем свечаном скупу Академије изјавите да се, према акту који сам одмах по саопштењу о моме избору за дописног члана Академије упутио Председништву, нисам примио тога избора.” АСАНУ СКА 91/1910 Б. Петронијевић – Љ. Ковачевићу, Београд, 22. фебруара 1909.

²⁷ „Господине, на данашњем главном годишњем скупу Српске Краљевске Академије изнето је на решавање Ваше писмо од 22. фебруара 1909 године, упућено секретару Академије, којим сте молили да се на свечаном годишњем скупу Академије саопшти Ваша оставка на звање дописнога члана Академије, коју сте упутили Академији 25. фебруара 1906 год. На основу чл. 43. свога Пословника Академија је одлучила, да се Ваша оставка прими к знању и да тиме престајете бити дописни члан Академије филозофских наука.” АСАНУ СКА 91/1910, Љ. Ковачевић, секретар СКА – Б. Петронијевићу, Београд 3. фебруар 1910; *Годишњак СКА*, XXIII (1909), 122–123.

²⁸ „Господине председниче, част ми је поднети Вам оставку на положај дописног члана Академије наука. Примите, господине председниче, израз мог особитог поштовања.” АСАНУ СКА 132/1911, Живојин Ђорђевић – С. Новаковићу, председнику СКА, Београд 21. фебруара 1911.

касније он је извештен да му је тако званично престало чланство у Академији.²⁹ Тачно десет година од усвајања његове оставке, Ђорђевић је поново изабран и то за правог члана Академије природних наука 18. фебруара 1922. године. Занимљиво је то да су његови предлагачи на тим изборима у самом предлогу споменули да је он раније изабран за дописног члана али су оставку прећутали. Набрајајући све његове најзначајније радове, означили су га као „највећег биолошког стручњака у Југославији”, чијим би избором у своје редове Академија дала заслужно признање његовом дотадашњем раду.³⁰

Незадовољство кандидата избором стручне академије за коју је предложен, поред наведеног случаја са Цвијићем, догодило се и приликом избора Богдана Поповића. Битна разлика између ова два случаја била је та што је Поповић пре самих избора сазнао да је предложен за академију у којој не би желео да буде и стигао на време да реагује. Он је сматрао да би Академији навише допринео као члан Академије филозофских наука, а јануара 1912. године био је предложен за Академију уметности. Због тога је писао секретару Академије Љубомиру Стојановићу: „Мој рад, и досадашњи и будући, кретао се и кретаће се у области теоријске науке; мој предмет је, и у предавањима и у књижевним радовима, теорија књижевности, уметности, и лепога. Ако сам што нашао, или бар, оно што сам тражио – то је теоријско решење естетичких проблема. То би био један, начелни, разлог да ме Академија, ако ми учини част изабрати ме за свога члана, изабере у Одсек филозофски. Други би разлог био личан: публика би погрешно разумела избор какав ви предлагате. У Уметнички одсек улазили су досад, без изузетка, само уметници, *ausübende Künstler*,³¹ и ниједан човек од науке, теоријске науке. Андре Стевановић је друго: он предаје примењену науку, и сам је архитект, *ausübender Künstler*. Ја међутим нисам написао ниједну новелу, ниједну песму у прози. И кад бих ипак био изабран у тај одсек, несумњиво је да би то многи, хотимице и нехотимице, тумачили неповољно по мене. Ко мисли да да свој глас за мене, нека ти га да за Филозофски одсек. Ако би у том погледу нешто запело, немојте ме предлагати; у положај у коме се ја налазим, мени не би било право да пропаднем. Друго би било да је гласање јавно; тад бих ствар поднео много лакше, и, чини ми се, доста лако.”³² Док је његово писмо из Петрограда стигло до секретара Стојановића, Стојан Новаковић, председник Академије, већ је био написао званичан предлог за избор Поповића у Академију уметности.³³ На секретареву интервенцију предлог је ипак повучен, тако да се на изборима те године академици нису ни изјашњавали о кандидатури Богдана Поповића.³⁴ Ипак, већ 1914. године, на последњим предратним изборима,

²⁹ АСАНУ СКА 132/1911, Секретар СКА – Ж. Ђорђевићу, Београд 9. фебруара 1912; *Годишњак СКА*, XXV (1911), 178–179.

³⁰ АСАНУ СКА 230/1922, Ј. Цвијић, Б. Петронијевић – СКА, Београд 10. јануара 1922.

³¹ На немачком „уметник извођач”.

³² АСАНУ 12785/4, Б. Поповић – Љ. Стојановићу, Петроград 22. јануара 1912.

³³ Новаковић је у предлогу истакао да Поповића предлаже за Академију уметности како би, као врстан познавалац уметности и критичар, попунио до тада бројчано веома слабу стручну академију. „Уз то ће у г. Богдану и наша Академија филозофских наука добити члана, који ће се за њене послове живо интересовати.” АСАНУ СКА 68/1912, С. Новаковић – СКА, Београд 23. јануар 1912.

³⁴ *Годишњак СКА*, XXV (1911), 179–180.

Поповић је поново био међу кандидатима и то за исту стручну академију као две године раније. Заједно са Новаковићем предлог су овог пута потписали још Стеван Тодоровић и Љубомир Стојановић. Предлажући га за Академију уметности, истакли су да би он по својим радовима могао да буде и кандидат за члана Академије филозофских наука, али су га предложили ипак за Академију уметности „с тога што је за развитак те Академије врло потребно да поред уметника који стварају, буду у њој заступљени и теоретичари уметности”.³⁵ Сазнавши да се његово име поново нашло међу кандидатима за исто место као прошли пут, Поповић је опет тражио од Стојановића да се предлог повуче. „Молим те, не само да повучеш свој предлог о мојој кандидацији, но да у истом смислу уложиш и код других сав свој утицај и све своје силе. Из врло озбиљних разлога ја морам одлучно одрећи свој пристајак за моју кандидацију. Академија не може никога бирати против тако изриком саопштене воље његове. У овом случају би то било право насиље према човеку без одбране, пошто ми ни моје васпитање ни моје поштовање према Академији не би допустили да после свршенога чина, та како он испао, улажем јавно протесте и објављујем своје раније оgrade. Ја сам о својој одлуци известио и г. Новаковића; и што теби нисам долазио, то је с тога што о једном непроменљивом решењу нисам хтео да ни ти ни ја трошимо узалуд речи.”³⁶ Овога пута предлог није био повучен и Богдан Поповић је 3. фебруара 1914. године изабран за правога члана Академије уметности. О његовим евентуалним примедбама на овај избор нису остали трагови, а он је до краја свог живота остао члан те академије и био један од њених најактивнијих чланова. Његов млађи брат Павле је још 1909. године постао дописни члан Академије филозофских наука. Богдановим уласком у Академију Поповићи су постали једина рођена браћа међу академицима и обојица су, свако на свом стваралачком пољу, и Академији и српској култури дали велики допринос.

Пре почетка Првог светског рата догодила су се још два случаја отказивања чланства у Академији. Најпре је то учинио историчар Јован Радонић, који је био дописни члан Академије друштвених наука од 1909. године. Дописом Академији од 17. јануара 1914. године вратио је своју диплому и замолио да буде избрисан из чланства у Академији и њеног Одбора за Историјски зборник.³⁷ Његова оставка прочитана је на седници Председништва 1. фебруара исте године.³⁸ Није без значаја податак да је на изборима 1912. године Радонић био предложен за правога члана али није добио довољан број гласова што је можда био, ако не главни, онда један од могућих разлога за оставку.³⁹ Међутим, осим што је на поменутој седници Председништва његова оставка саопштена и „примљена к знању”, поводом ње нису предузети

³⁵ АСАНУ СКА 45/1914, Стеван Тодоровић, С. Новаковић, Љ. Стојановић – СКА, Београд 16. јануара 1914.

³⁶ АСАНУ 12785/16, Б. Поповић – Љ. Стојановићу, Београд 3. фебруар 1914.

³⁷ „Пошто не желим више да будем дописни члан Академије, враћам чланску диплому и молим да ме изволите избрисати из списка Академијиних чланова и Одбора за Историјски зборник.” АСАНУ СКА 53/1914 Јован Радонић – Председништву СКА, Београд 17. јануара 1914.

³⁸ АСАНУ СКА 53/1914 *Годишњак СКА*, XXVII (1913), 138; Секретар СКА – Јовану Радонићу, Београд 1. фебруара 1914.

³⁹ АСАНУ СКА 68/1912, Љубомир Ковачевић – СКА, Београд 23. јануара 1912.

даљи кораци. Уследио је Први светски рат и четворогодишњи прекид рада Академије, када су много важније и озбиљније теме Радонићеву оставку потисле у други план. Већ на првим послератним изборима фебруара 1920. године он је предложен за правог члана Академије друштвених наука. Његов предлагач, Александар Белић, предложио га је као „пређашњег дописника” Српске краљевске академије, врсног историчара, великог познаваоца и објављивача архивске грађе о српској прошлости и дописног члана неколико страних академија.⁴⁰ Као такав је и изабран 16. фебруара 1920. године, а да његово име није ни брисано из спискова чланова, већ је само уместо као дописни у првом послератном издању Академијиног *Годишњака* наведен као прави члан Академије друштвених наука и Одбора за Историјски зборник. У наредним годинама Радонић је био један од највреднијих чланова на пољу историјских наука и дугогодишњи секретар Академије.

На изборима у фебруару 1914. године за правог члана Академије друштвених наука изабран је историчар Михаило Гавриловић. У то време он је био српски посланик на Цетињу, одакле се, на вест о избору, јавио секретару Љубомиру Стојановићу, захвалио се на избору правдајући своју одлуку о неприхватању чланства заузетом „личним студијама”.⁴¹ Да ли случајним или намерним пропустом секретара Стојановића, ова Гавриловићева одлука није званично саопштена Академији, а неколико месеци касније избио је Први светски рат и Академија је престала са радом. Тек након ослобођења, када су се председник и секретар Академије, заједно са бројним академицима, вратили из иностранства у Београд и када су се стекли услови за поновно одржавање седница, позиве за исте добио је и Гавриловић. Због тога је писао председнику Жујовићу 1. јуна 1919. године следеће: „Господине председниче, год. 1914. кад ми је саопштено да сам изабран за редовног члана Срп. Краљ. Академије наука, ја сам имао част једним писмом благодарити на избору и одрећи се те почасте, јер сам своју активност већ био упутио правцем који ми није дозвољавао да своје време више посвећујем науци или да примам на себе обавезе у каквом научном послу као што су Академија и Универзитет. Ускоро после тога настале су нередовне прилике, те је и то писмо вероватно изгубљено или затурено – јер видим по вашем позиву да ме још сматрате академиком – зато ми је част још једном захвалити Академији на избору и одрећи се.”⁴² Пре него што се отиснуо у дипломатске воде Гавриловић је

⁴⁰ АСАНУ СКА 34/1920, Александар Белић – СКА, Београд 17. јануара 1920; Када је Белић, као секретар Академије, најавио Радонићеву академску беседу о Критовулу, византијском историчару из XV века, споменуо је да је Радонић изабран за дописног члана 1909. године и да је СКА дуго чекала да би га изабрала за свог правог члана, а оставку није споменуо. *Годишњак СКА*, XXXV (1926), 125–126.

⁴¹ „Поштовани господине, примио сам ваше писмо од 22. фебруара ове године, бр. 173, којим ми саопштавате да сам изабран за редовног члана Српске Краљевске Академије Наука. Мени је част изјавити Академији моју дубоку благодарност и извести је да ми је немогуће примити се тог високог одликовања, јер заузет својим личним студијама, не могу узети учешћа у њеним радовима. Ја вас молим, поштовани господине, да изволите ово доставити Академији и примити уверење о моме најдубљем поштовању.” АСАНУ 13770, М. Гавриловић – Љ. Стојановићу, Цетиње 8. марта 1914.

⁴² АСАНУ СКА 127/1919, М. Гавриловић – Ј. Жујовићу, председнику СКА, Београд 1. јуна 1919.

имао плодну сарадњу са Академијом. Као први управник Државног архива Краљевине Србије (1900–1910) објавио је у Академијином издању своју збирку исписа о Првом српском устанку из париских архива,⁴³ стављена му је на располагање и грађа коју је поседовао Архив Академије⁴⁴ и био је изабран за члана Одбора за Академијин Историјски зборник.⁴⁵ За дописног члана Академије друштвених наука предложен је 1909. године,⁴⁶ али тада није био изабран. Пошто је 1910. године напустио место првог човека Државне архиве, Гавриловић је ушао у дипломатију и од тог тренутка су се његови додир са Академијом прекинули. Године 1912. био је први пут предложен за правог члана Академије друштвених наука,⁴⁷ али није добио довољан број гласова. Када је коначно изабран 1914. године, његова одлука је била да се те почести не прихвати. Од стране Министарства спољних послова Гавриловићу су након Цетиња била поверавана дипломатска представништва у Ватикану и Петрограду, једно време је био и заступник министра спољних послова, а након рата именован је за посланика Краљевине СХС у Лондону. Потпуно се посветивши дипломатској каријери, Гавриловић није имао жељу да се оствари и као академик, очигледно сматрајући да би му то звање наметало додатне обавезе којима као дипломата не би могао довољно да се посвети. Наведено писмо у којем је потврдио своју коначну одлуку да се одрекне чланства у Академији прочитано је на првом послератном скупу Председништва 16. јуна 1919. године.⁴⁸ Његова одлука била је коначна и као таква поштована и од стране академика, који га више нису предлагали да буде биран за њиховог колегу.

На изборима фебруара 1922. године међу предложеним кандидатима нашао се и песник Милан Ракић. Њега су за дописника Академије уметности предложили Богдан Поповић и Слободан Јовановић, уз напомену да је на основу високог положаја који је Ракић заузимао у српској књижевности, „као један од наших највећих живих песника”, заслужио да буде предложен за правог члана али су га предложили за дописног само зато што је због своје тренутне дипломатске дужности морао да станује ван земље.⁴⁹ На гласању 22. фебруара Ракић је изабран за дописног члана Академије уметности. Пошто је званично обавештен о избору, Ракић се приватним писмом обратио председнику Цвијићу из Софије, где се тада налазио у својству дипломатског представника Краљевине СХС: „Господине председниче, примио сам Ваше писмо којим ми јављате да ме је Академија наука изабрала за допи-

⁴³ М. Гавриловић, „Исписи из париских архива. Грађа за историју Првог српског устанка”, *Зборник за историју, језик и књижевност српског народа, Друго одељење, споменаци на јуџим језицима*, књ. I, Београд 1904.

⁴⁴ АСАНУ СКА 267/1905, М. Гавриловић, државни архивар – Сими Лозанићу, председнику СКА, Београд 7. маја 1905; *Годишњак СКА*, XIX за 1905. годину, 47.

⁴⁵ АСАНУ СКА 566/1907, С. Новаковић, председник СКА – М. Гавриловићу, државном архивару, Београд 24. децембра 1907.

⁴⁶ АСАНУ СКА 18/1909, С. Новаковић, Ј. Ковачевић, С. Тодоровић, Ђ. Павловић, С. Лозанић, Ј. Туроман, Ј. Н. Томић, А. Белић – СКА, Београд 13. јануара 1909.

⁴⁷ АСАНУ СКА 68/1912, Слободан Јовановић, Јован Томић – СКА, Београд 10. јануара 1912.

⁴⁸ *Годишњак СКА XXVIII* (1914–1919), 57.

⁴⁹ АСАНУ СКА 230/1922, Б. Поповић, С. Јовановић – СКА, Београд 15. јануара 1922; Исти двојац је те године за дописника предложио и Јована Дучића, наводећи исто образложење као у Ракићевом случају.

снога члана. Ја сам веома дирнут овом неочекиваном почашћу и молим Вас да Академији изјавите моју најдубљу захвалност што је запазила и на овај начин одликовала мој скромни књижевни рад. Међутим, принуђен сам одмах додати да се не могу примити овога избора, иако га сматрам као велику почаст за мене лично. Да Академија има међу својим редовним члановима бар једног књижевника у ужем смислу речи /песника, приповедача, драмског писца/, за мене би било велико задовољство да будем дописни члан и сматрао бих да је за мене и моју амбицију то одликовање потпуно довољно. Овако, чини ми се да бих својим пристанком, у неку руку и сам смањио значај и рад наших књижевника /а међу њима има их који се могу мерити са данашњим великим страним писцима/ да бих бар за неко време спречио да српска књижевност буде заступљена редовним чланом у Академији наука. То је разлог, а не увређена сујета или претерана амбиција, што се не могу примити за дописнога члана, а молим Академију наука да верује да ћу јој увек остати захвалан на пажњи коју ми је овом приликом показала. Молим Вас, господине председниче, да изволите примити уверење о моме најдубљем поштовању.”⁵⁰ Ово писмо није званично саопштено ни на једној од Академијиних седница. Преко њега се прешло као да није ни примљено, а Ракићево име није уклоњено из списка дописних чланова Академије уметности. Да је све време остао у том статусу потврђује то што су га колеге 1934. године једногласно предложили за правога члана. У предлогу је споменут разлог због којих је дванаест година раније предложен само за дописника. „Данас, кад је тај разлог престао да важи, пошто ће г. Ракић, пензионисан, доћи да живи у Београд”, истакли су предлагачи, „Академија уметности га предлаже за ’ранг’ који му припада; избор његов за правога члана чиниће Академији част исто толико колико и њему.”⁵¹ Дана 12. фебруара 1934. године, након пребројавања гласачких листића, поред његовог имена забележено је више од потребне 2/3 гласова, чиме је коначно постао прави члан Академије уметности. На тај начин исправљена је неправда која је нанета Ракићу због поштовања Академијиног обичаја по којем би прави чланови морали редовно да учествују у свакодневном раду установе, а што он током дипломатске службе није могао да чини. Нажалост, његов кратак животни век и тешка болест спречили су га да по повратку у земљу у Академији остави већи траг.

Након споменуте оставке коју је Бранислав Петронијевић поднео, а која је званично прихваћена фебруара 1910, он је изабран за правога члана Академије филозофских наука 16. фебруара 1920. године. Свега три године касније решио је по други пут да поднесе оставку на чланство у Академији, незадовољан начином на који су остале колеге прихватиле кандидате које је он предложио за нове чланове.⁵² Кандидати које је те године предложио за дописнике

⁵⁰ АСАНУ 13484/1073, М. Ракић – Ј. Цвијићу, Софија 7. априла 1922.

⁵¹ АСАНУ СКА 177/1934, Богдан Поповић, Урош Предић, Бранислав Нушић и Ђорђе Јовановић – СКА, Београд 25. јануар 1934.

⁵² „На годишњем скупу Академије од 19-ог ов. м. долепотписани је поднео, у друштву са другим г. г. академицима, четири предлога за избор нових чланова. Како ниједан од тих предлога није примљен а већина од њих наишла на јаку опозицију – јачу него што сам очекивао – и како ми је тиме онемогућено подношење нових предлога, то сматрам да је моје присуство међу члановима Академије постало излишно. Желећи своје место уступити новом

били су биолог Петар Ђорђевић и педагог Милан Шевић, за академике Милутин Миланковић и Иван Мештровић, а сваки предлог потписао је заједно са по једним колегом академиком. Њихово пропадање на изборима очигледно је схватио сувише лично, а на овакав радикалан потез одлучио се сматрајући да је баш он као предлагач био разлог неизгласавања тих кандидата. Већ на следећим изборима двојица од ових његових кандидата била су изабрана, што га је подстакло да 24. марта 1924. године извести Академију о промени своје одлуке: „Пошто су двојица од кандидата, које сам прошле године предлагао за редовне чланове – г. г. Мештровић и Миланковић, – ове године изабрани, то повлачим оставку на чланство Академије.”⁵³ Мештровић и Миланковић, дотадашњи дописници, изабрани су за редовне чланове Академије на предлог чланова стручних академија за које су били предложени. Петронијевић, као члан Академије филозофских наука, годину дана раније вероватно није био најпозванији предлагач за једног вајара и физичара. Тих година се у Академији све више устаљивао обичај да стручне академије саме предлажу кандидате за нове чланове и такви предлози углавном су имали више успеха од оних које су академици подносили самостално или у мањим групама.

Када је 1. септембра 1923. године објављен Закон о чиновницима и осталим службеницима грађанског реда, један члан тог правног акта био је повод Љубомиру Стојановићу да поднесе оставку на место секретара Академије. У члану 4 тог закона између осталог стајало је и да „државни службеник не може бити лице које испољава начела против постојеће државне форме или начело противправне промене државног поретка”.⁵⁴ С обзиром на то да је Стојановић био оснивач и председник Југословенске републиканске странке, која се залагала за увођење републике као државног облика, сматрао је да га овај члан спречава да остане на месту секретара Академије. Своју одлуку саопштио је Академији у писаној форми истог дана када је поменути закон ступио на снагу објављивањем у службеним новинама.⁵⁵ То није била прва оставка коју је Стојановић поднео у својој дотадашњој каријери. Истрајавајући у својим високоморалним начелима и политичким уверењима, не марећи притом за последице, није се либио да их подноси на највише државне и стра-

члану, који ће моћи бити кориснији Академији од мене, част ми је поднети оставку на своје чланство у Академији. Молим Академију, да ми ову оставку уважи.” АСАНУ СКА 218/1923, Б. Петронијевић – СКА, Београд 24. фебруара 1923.

⁵³ АСАНУ СКА 218/1923. Своју одлуку Петронијевић је записао на полеђини повучене оставке; Скоро годину дана касније, Жујовић је у свом дневнику Петронијевића назвао „академиком у оставци”, који је после трогодишњег изостајања са Академијиних седница дошао баш на ону на којој се гласало о избору нових чланова. АС ЈЖ–82 (Дневник Јована Жујовића, 16. фебруара 1925).

⁵⁴ Закон о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда, *Службене новине Краљевине СХС*, V, 199 (1923), 1.

⁵⁵ „Данас је објављен и обавезну снагу добио Закон о чиновницима и осталим државним службеницима по коме 'државни службеник не може бити лице које испољава начела против постојеће државне форме' (чл. 4 последња алинеја). Како ја не само испољавам него и живо проповедам републиканизам, то овим подносим оставку на секретарску дужност, јер примајући плату из буџетом одређене плате на указног секретара сматрам да долазим ако не у ред чиновника, а оно у ред 'осталих државних службеника.' Захваљујући Академији на досадашњем одликовању остајем Љуб. Стојановић.” АСАНУ СКА 933/1923, Љ. Стојановић – СКА, Београд 1. септембра 1923; *Годишњак СКА*, XXXII (1923), Београд 1924, 113.

начке функције на које је био биран.⁵⁶ Због тога оваква његова одлука никога није изненадила и када је прочитана на седници Председништва 10. септембра одлучено је да секретарску дужност привремено преузме Александар Белић, а да о Љубиној оставци коначну одлуку донесе скуп целе Академије.⁵⁷ Када се 5. новембра 1923. године тај скуп састао, академици су проучили мотиве које су Стојановића подстакле на овај потез и решили да не прихвате његову оставку.⁵⁸ Тек када је запретио да ће, уколико се његова одлука не прихвати, поднети оставку и на чланство у Академији, колеге академици нису имали куд.⁵⁹ Оставка је уважена а Александар Белић је именован за новог секретара Академије. Како не би свог ученика и млађег колегу оставио неприпремљеног на овој одговорној функцији, Стојановић је пристао да му помаже у секретарским пословима али под условом да то буде анонимно.⁶⁰ Неколико година касније, када је у једном београдском листу објављена вест да ће краљ Александар Карађорђевић бити изабран за члана Академије, Јован Жујовић је тврдио да би у том случају Љуба Стојановић поднео оставку на чланство.⁶¹ Пошто ова новинарска гласина никада није била ни близу остварења, Стојановић није имао потребе да по други пут потеже претњу оставком на чланство у Академији, као оружје у одбрани својих моралних и политичких убеђења.

Након смрти Јована Цвијића у јануару 1927. године место председника Академије остало је упражњено пуних годину дана. Важећи прописи налагали су да краљ својим указом за председника постави оног академика којег предложи министар просвете. Тек у јануару 1928. године министар Коста Кумануди покренуо је питање именовања новог првог човека Академије, траживши, први пут у дотадашњој пракси, да му Академија сама предложи три кандидата за то место, од којих би он изабрао и краљу препоручио једног академика.⁶² На седници 21. јануара 1928. године академици су као тројицу кандидата изабрали Михаила Петровића, Слободана Јовановића и Богдана Поповића. Јован Жујовић, који је као најстарији академик председавао седницом, забележио је у свој дневник дешавања која су пратила ово гласање. „После првог гласања Богдан Поповић је предложио да се он сасвим изостави из кандидације, јер се не би могао примити те дужности, а дознао је са поуздане стране да ће он бити постављен за председника ма колико број гласова да има”, записао је Жујовић.⁶³ Три дана касније Жујовић се опет дотакао ове седнице, допунивши своја запажања тврдњом да је Поповићу министар раније рекао да ће њега краљу предложити за новог председника. „После изборне седнице Богдан је написао био оставку на чланство Академије, али

⁵⁶ Мира Радојевић, „Љубомир Љуба Стојановић”, *Срби 1903–1914, историја идеја*, Београд 2015, 639–642.

⁵⁷ *Годишњак СКА*, XXXII (1923), Београд 1924, 69.

⁵⁸ Исто, 113–114.

⁵⁹ АС ЈЖ–82 (Дневник Ј. Жујовића, 7. децембра 1923).

⁶⁰ Исто.

⁶¹ „Н. В. Краљ члан Академије наука”, *Правда* 18. новембар 1927, 1; АС ЈЖ–82 (Дневник Ј. Жујовића, 8. јануара 1928).

⁶² АСАНУ СКА 59/1928, Коста Кумануди, министар просвете – СКА, Београд 18. јануара 1928.

⁶³ АС ЈЖ–82 (Дневник Ј. Жујовића, 21. јануара 1928).

је одустао”, остало је забележено у Жујовићевом дневнику.⁶⁴ Пошто његова кандидатура није изостављена, иако је то на седници тражио, Поповић је као вид протеста написао оставку на чланство у Академији. Овај Жујовићев запис заправо је једини траг о Поповићевој написаној а потом повученој оставци. С обзиром на то да је министар краљу за председника на крају предложио Слободана Јовановића, тиме је и нестало Поповићев повод за писање оставке.

На изборима за нове чланове фебруара 1930. године међу кандидатима је требало да се нађе и име Исидоре Секулић, која је до тада већ била предложена 1926. али није успела да добије довољан број гласова. Предлог за њен избор, као и четири године раније, написао је Богдан Поповић, с тим што је овог пута иза њега једногласно стала цела Академија уметности за коју је Исидора и предложена.⁶⁵ Пошто је сазнала да се поново нашла међу кандидатима, она је писмом замолила председника Слободана Јовановића да њена кандидатура буде повучена: „Поштовани господине, нисам ништа знала, иначе бих Вас пре замолила: да заједно са господином који је учинио предлог скинете с дневног реда моју кандидатуру за дописног члана Академије. Ја мислим да већина чланова те установе не може желети да трпим оно што није неизбежно. Доста је трпљења и без тога. Будите добри заштитите ме на начин који сам горе навела, и примите уверење о мојој захвалности и мом свагдашњем дубоком поштовању.”⁶⁶ Своју прву кандидатуру и расправу у Академији о њој као првој жени која би била изабрана у чланство Академије, Исидора је очигледно доживела сувише лично и емотивно, па је на овај начин вероватно желела себе тога да поштеди. Иако је текст Поповићевог предлога за њен избор био на време подељен свим академицима, на дан избора 15. фебруара 1930. године председник Јовановић обавестио је присутне о њеној жељи да се кандидатура повуче. Додатан разлог за то видео је и у томе што Поповић као писац предлога није био присутан на изборима. Јован Жујовић је сматрао да би ипак требало и њену кандидатуру ставити на гласање, али је већина присутних била за то да се о њој ипак не гласа.⁶⁷ Из бележака о току гласања види се да је било поступљено по Исидориној жељи и да се академици о њеном избору те године нису изјашњавали.⁶⁸ Поново је била на списку кандидата на неколико наредних избора, а коначно је изабрана за дописног члана Академије уметности 16. фебруара 1939. године.⁶⁹

Слично као што је то учинила Исидора Секулић 1930. године, повлачење своје кандидатуре затражио је Милош Тривунац јануара 1934. године. Пошто

⁶⁴ Исто, 24. јануара 1928.

⁶⁵ АСАНУ СКА 100/1930, Богдан Поповић – СКА, Београд 20. јануара 1930.

⁶⁶ АСАНУ СКА 100/1930, И. Секулић – Слободану Јовановићу, председнику СКА, Београд 13. фебруара 1930.

⁶⁷ „Исидора Секулић писала председнику да се неће никада примити за члана ако буде изабрана. Због тога и због одсуства предлагача Богдана Поповића председник предлаже да се тај избор скине с дневног реда. Ја сам рекао да оба разлога не вреде и да треба приступити гласању. Већина је била да се не гласа. Разлог је главни што би г-ђа Исидора опет пропала на избору. – Интересантна ситуација у С. К. Академији.” АС ЈЖ–82 (Дневник Ј. Жујовића, Срећење 15. фебруара 1930).

⁶⁸ АСАНУ СКА 100/1930, Белешке о току гласања.

⁶⁹ Јован Б. Вукчевић, „Исидора Секулић и Српска академија наука”, *Зборник Мајинце српске за књижевност и језик*, 28, 1 (1980), 117–122.

је претходно целокупна Академија донела одлуку о томе колико кандидата на изборима може имати свака од стручних академија, Академији филозофских наука припала су једно место за правог и два за дописне чланове. Потом је Академија филозофских наука на свом скупу 25. децембра 1933. године једногласно одлучила да њен кандидат за академика буде дотадашњи дописник Тихомир Ђорђевић, а за дописне чланове Антон Премерштајн и Милош Тривунац.⁷⁰ Међутим, из непознатих разлога, Тривунац је секретара Академије обавестио да одустаје од кандидатуре. Једини траг о томе је допис шефа Академијине администрације у којем је навео да се због одустајања Тривунца од кандидатуре то једно упражњено место за кандидовање дописног члана уступа Академији уметности.⁷¹ Због тога предлог за Тривунчев избор није ни написан, а Академија филозофских наука изашла је на изборе само са преостала два кандидата. Ипак, пет година касније, у фебруару 1939. године Милош Тривунац поново је био предложен и изабран, али не за дописног већ за правог члана Академије филозофских наука.

Последња оставка на чланство у Академији везана је за име Петра Колендића, који је дописни члан Академије филозофских наука био од 1932. године и доста сарађивао са Академијом у својим студијама дубровачке књижевности и уметности. Као професор југословенске књижевности на Филозофском факултету у Скопљу, објавио је у Академијиним издањима неколико радова из дубровачке тематике и добијао новчана средства за истраживања која је спроводио готово сваког лета. Тако је било све док није решио да тај плодни однос прекине и поднесе оставку на чланство у Академији, а своје разлоге образложио је у подужем писму, послатом на Видовдан 1935. године. С обзиром на то да је оно до сада било потпуно непознато стручној јавности и да не представља само прилог познавању историје Академије већ и положаја интелектуалаца у Краљевини Југославији и њиховог виђења некадашњих идеала о уједињењу Јужних Словена, заслужује да буде пренето у целости:

Srpskoj kralj. akademiji

Beograd

Kad sam bio urednik ilegalnog propagandističkog srpskog đaćkog lista „Pome”, bilo je to godine 1903, istjeran iz osmog razreda Dubrovačke gimnazije, mogao sam lijepo čuti pogrdne riječi svojih protivnika, od kojih su mnogi još i sad u životu: „To su ti dali Srbi i Srbija.” Prekor jedan s denuncijatorskom tendencijom, istina, ali u osnovi pun mržnje koja je samo krijepila!

⁷⁰ Записник скупа Академије филозофских наука од 25. децембра 1933. године. АСАНУ СКА 177/1934.

⁷¹ „Част ми је по налогу господина секретара Академије саопштити Вам да га је известио г. д-р Милош Тривунац, професор Универзитета да се одриче кандидатуре за дописнога члана Академије филозофских наука. Према одлуци целокупне Академије од 18. децембра пр. год. 'Ако се која Академија задовољи мањим бројем кандидата, онда слободна места понудити академији уметности', г. секретар Академије извештава Академију уметности да јој се ставља на расположење још једно празно место за кандидовање дописног члана.” АСАНУ СКА 177/1934, Малиша Радовић, шеф Администрације СКА – Секретару Академије уметности, Београд 25. јануар 1934.

Kad sam u toku rata, bilo je to godine 1916, poslije duge istrage i pošto mi je skoro stalno bila zaplijenjena plata, izveden pred ratni sud opet zbog propagandističkog djelovanja, iznova sam u Šibeniku, gdje je s teškom mukom trebalo tek stvarati simpatije prema Srbiji, od mnogih inteligenata koji su skoro svi u životu čuo iste riječi: „To su ti dali Srbi i Srbija.” I opet, dakako, rezultat mržnje, samo što je onda opasnost imala draži, a svako stradanje lako se snosilo u nadi, da će ipak jednom biti bolje.

Nego prvih dana ovog mjeseca moj sin Antun,⁷² koji je još uvijek maloljetan, osuđen je pred sudom za zaštitu države na vrlo tešku kaznu sa pune četiri godine, jer je postojećim zakonima kriv, što se, kao toliki njegovi drugovi, zanimao komunističkim pokretom. Da i ne ističem, opravdanu bojazan, hoće li on uopće živ izaći iz zatvora Srijemske Mitrovice, o presudi namjerno neću da govorim, iako bi izvjesno upoređenje bilo, možda, vrlo poučno. Ne znam, na primjer, zašto je sve suđen g. dr. Drag. Jovanović,⁷³ raniji profesor Univerziteta, kao ni koliko su opravdane zamjerke koje je na njegovu adresu uputio jedan aktivni ministar u jednoj od posljednjih sjednica Narodne skupštine, samo mi, iskreno priznajem, ne ide u glavu, da je moj sin četiri puta težom kaznom udaren. Ali mi je najteže, što su tog mog sina za prva dva mjeseca policijske istrage u Skoplju, u januaru i februaru ove godine, užasno mučili i što mu za sve vrijeme istrage, a, dakako, i prilikom donošenja presude ništa nije pomagao kulturno-nacionalni rad njegova oca, njegovih stričeva i ujaka koji su svi časno izvršili svoju dužnost prema Srbiji i Srpstvu. Naprotiv, izgleda da su baš te zasluge i bile razlogom, biće kao drastičan primjer, da se i s njim i sa mnom vrlo teško postupa, da se njega sadistički svaku put do nesvjestice muči i prebija!

Da se, nekim slučajem, pojavim sad negdje na Primorju, u mom Dubrovniku, na primjer, gdje su slični postupci uništili i zadnje tragove nekad cvjetnog Srpstva među katolicima, uvjeren sam, da bih na svakom koraku i od prijatelja i od neprijatelja koji su čuli, kako se postupalo sa mnom i s mojim sinom, i ovaj put čuo sasvim iste riječi koje već preko trideset godina čujem: „To su ti dali Srbi i Srbija” sa tom razlikom, da je u njima davno otupio karakter partijske mržnje i da su one sad, a to i unižava naročito, samo odjek kolegijskog osjećaja saučesća!

Nemoćan za drugo, ja mogu samo da škrinem zubima i da kao nijemi protest, što se i u samoj Srbiji tako postupa s kulturnim radnicima koji se za nju /ne za pare i u zavjetrini kao sad, nego kad je to značilo igrati se svojom sudbinom!// nesebično i neustrašivo bili spremni da sve podnesu, podastrem ostavku na mjesto dopisnog člana Srpske kraljevske akademije i molim da me od danas brišete iz spiska tih članova.

Na šta mi ti to članstvo u zemlji, gdje moj naučni rad nije mogao da me spasi od unižavanja najgore vrsti!⁷⁴

⁷² Антон Колендић (1914–1999) био је члан Комунистичке партије Југославије од 1933. године. Осуђен од Суда за заштиту државе, затворску казну одлежао је у Сремској Митровици и Билећи од 1935. до 1939. године. Током Другог светског рата био је припадник партизанског покрета а по његовом окончању угледао историјар књижевности, публициста и дипломата.

⁷³ Реч је о Драгољубу Јовановићу (1895–1977), правнику, универзитетском професору и политичару, вођи левог крила Савеза земљорадника. Као оштар критичар личног режима краља Александра Карађорђевића, више пута је хапшен, а септембра 1932. године осуђен на годину дана затвора и избачен са Правног факултета.

⁷⁴ АСАНУ СКА 763/1935, П. Колендић – СКА, Скопље, 28. јуна 1935.

Павле Поповић, Колендићев блиски пријатељ и сарадник, покушао је да га одговори од овог поступка али у томе није успео. „Нема право, наравно, у колико се тиче Академије, али има право кад говори о стварима уопште”, сматрао је Поповић. „Његово писмо речит је доказ како се с наше стране лудо ради према Српству и Дубровнику”, закључио је.⁷⁵ С обзиром на то да је писмо стигло у Академију у време летњих ферија, када се нису држали скупови академика, питање Колендићеве оставке морало је да сачека поновно окупљање свих чланова у септембру месецу. На скупу Председништва 30. септембра исте године са жаљењем је примљен садржај његовог писма и одлучено је да се оно саопшти целокупној Академији која га је изабрала за дописног члана, као и Академији филозофских наука која га је предложила.⁷⁶ Потом је Јован Ердељановић, секретар Академије филозофских наука, писао Колендићу да Академија „врло немило је дирнута овим Вашим писмом и веома жали што је до њега дошло. Ово је болно осећање утолико теже што су у Вашем акту истакнути као узрок оставци догађаји и поступци који немају с Академијом никакве везе и што Академија, као што и сами знате, није у стању ма у ком погледу утицати на Вашим актом окривљене чиниоце. Зато је Академија, дубоко ценећи и Ваш научни и досадашњи национални патриотски рад, одлучила да Вас замоли да повучете оставку коју сте поднели.”⁷⁷ Осетивши пажњу својих колега, уважавање његовог дотадашњег научног и националног доприноса, али и њихово жаљење што се решио да их напусти због разлога који немају везе са Академијом, Колендић је решио да се предомисли. „Na Vaše vrlo poštovano i neobično ljubazno pismo od 21. oktobra”, написао је у одговору Академији, „iako se stvarno skoro ništa nije izmijenilo u razlozima zbog kojih sam vam upratio moje pismo od 28. juna, izjavljujem da podnesenu ostavku povlačim.”⁷⁸ На следећој седници Председништва прочитано је ово његово писмо, а у касније штампаном *Годишњаку*, у којем су објављени изводи са свих Академијиних седница, Колендићева оставка није споменута.⁷⁹

На основу свега наведеног можемо закључити да случајеви одрицања од кандидатуре, неприхватања избора и подношења оставки на чланство у

⁷⁵ АСАНУ СКА 763/1935, П. Поповић – „Поштованом господину” (вероватно секретару Академије Александру Белићу), Београд 13. јула 1935.

⁷⁶ АСАНУ СКА 763/1935, Белешка секретара Белића од 30. септембра 1935. године на полеђини Колендићеве оставке.

⁷⁷ АСАНУ СКА 763/1935, Ј. Ердељановић – П. Колендићу, 21. октобра 1935.

⁷⁸ АСАНУ СКА 763/1935, П. Колендић – СКА, Скопље 8. новембра 1935; У Народној библиотеци Србије налази се Легат Петра Колендића, где се, између осталог, чува и његов рукопис *Моја сјећања*. С обзиром на то да је ове успомене наменио само својој породици, он данас није доступан истраживачима. Једини је својевремено у њега увид имао Мирослав Пантић, припремајући за објављивање Колендићев рукопис „Из старог Дубровника” и искористио га у предговору ове књиге. Тешко да би Пантић пропустио да спомене оставку на чланство у Академији, да је она била споменута у овом рукопису. Тако да се може са великом вероватношћом претпоставити да Колендић тамо о њој није ни писао. Злата Бојовић, Нада Мирков Богдановић, Дејан Вукићевић, *Капало! леаиша Пејтра Колендића – рукописи, кореспонденција, сјаре књије*, Београд 2015; Мирослав Пантић, „Књижевни историчар Петар Колендић”, у: П. Колендић, *Из сјароа Дубровника*, СКЗ, коло LVII, књ. 388, Београд 1964, 26–27.

⁷⁹ АСАНУ СКА, Записник седнице Председништва СКА од 9. децембра 1935. године; *Годишњак СКА*, XLIV (1935).

историји Српске краљевске академије нису били ретка појава. Међутим, резултат тих поступака само је у једном случају био коначан и непроменљив. Реч је оставци коју је на чланство у Академији одмах након избора 1914. године поднео Михаило Гавриловић и касније је потврдио 1919. године. Сви остали појединци који су се одважили на неки од наведених корака или су од њега одустајали или су касније поново постајали чланови Академије. Три поднете оставке биле су повучене – Јагић (1903), Петронијевић (1923) и Колендић (1935). Тројица чланова су након поднетих оставки поново изабрани за чланове Академије и живо учествовали у њеном раду – Бранислав Петронијевић (1906), Живојин Ђорђевић (1911) и Јован Радонић (1914). Сви кандидати који су тражили да се њихов предлог за избор повуче ипак су изабрани за чланове Академије – Милутин Гарашанин (1892), Богдан Поповић (1914), Исидора Секулић (1930) и Милош Тривунац (1934). У три наврата чланови су само претили оставком и служили се њоме као неком врстом притиска на Академију како би постигли своје циљеве – Јован Цвијић (1896), Љубомир Стојановић (1923) и Богдан Поповић (1928). Ако оставимо по страни оне оставке чији су нам разлози због недостатка извора данас непознати, најчешће су поводи за оставке била дешавања у самој Академији. Било је и оних који нису имали никакве везе са Академијом, као у случају Јагића и Колендића. Управо у тим ситуацијама академици су уложили највише труда да до оставке не дође, а у *Годишњаку*, као јавно објављиваном прегледу рада Академије, о тим дешавањима нису остали никакви трагови. Мада је њен пословник јасно прописао поступак деловања у случају оставке члана, Академија се те процедуре није придржавала. Само два пута се о поднетој оставци изјаснио скуп целокупне Академије, након чега је следило и брисање подносилаца оставке из чланства. Реч је била о оставкама Петронијевића (1910) и Ђорђевића (1911). Пословник није поштован чак ни у случају једине коначне Гавриловићеве оставке, која је само саопштена на скупу Председништва. У осталим случајевима чин оставке није ни стављан на дневни ред Академијиних званичних тела.

Број овде представљених случајева омогућује нам да јасно препознамо начин деловања Академије у случају када је члан подносио оставку или када кандидат није желео да се прихвати кандидатуре и самог избора. У сваком конкретном случају Академија је настојала да исцрпи сва могућа средства не би ли се појединаца предомислио или макар преиспитао сврсисходност донете одлуке. Понекад само игнорисањем најављене оставке, а чешће службеним или приватним путем, Академија је утицала на подносиоца оставке како би променио одлуку. Такав начин деловања давао је резултате и само захваљујући њему учинак поднетих оставки није био велики. У том смислу може се направити поређење са Југославенском академијом знаности и умјетности, која је овом питању приступала знатно другачије. Њен пословник о раду није предвиђао поступак у случају оставке члана, а када је због противрпских демонстрација у Загребу исту поднео Стојан Новаковић 1902. године, његов гест је само са жаљењем констатован а оставка одмах уважена.⁸⁰ За мали учинак оставки на чланство у Академији није без значаја било и то што се академици нису показали као увређени и сујетни те су поново пред-

⁸⁰ В. Крестић, *нав. дело*, 321–326; *Ljetopis JAZU*, sv. 17 (1902), 45.

лагали и изгласавали оне чланове који су подносили оставке. Сви они оправдали су након избора указано поверење и оставили значајан траг како у српској науци тако и у историји Академије.

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

Msr MIROSLAV JOVANOVIĆ
Serbian Academy of Sciences and Arts
Archive SASA
Knez Mihailova 35, Belgrade, Serbia
E-mail: miroslav.jovanovic@sanu.ac.rs

RESIGNATIONS FROM THE MEMBERSHIP IN THE SERBIAN ROYAL ACADEMY

SUMMARY: The paper presents chronologically all cases of resignations from membership in the Serbian Royal Academy, as well as the cases when individuals, knowing that they were on the list of candidates or elected persons, requested withdrawal of candidacy or annulment of elections. Although these cases were not uncommon in the six-decade long history of the Academy, their final result was almost negligible. The only resignation that remained definitive was the one made by Mihailo Gavrilović, when he thanked for the election in 1914 and reaffirmed his decision of not wanting to be a member of the Academy in 1919. He explained his decision with his preoccupation with other jobs and further development of his career, in which, as he believed, there was no place to dedicate himself to the title of academician and duties in the Academy. The reasons for resigning, at least those with reliable historical data, were mostly related to the work of the Academy itself. However, there were also those which had nothing to do with the work of the institution, such as the resignation of Vatroslav Jagić in 1903 and Petar Kolendić in 1935. In these cases, both the Academy and its members made efforts to withdraw their resignations, and that effort paid off. Even after once accepted resignations, academics did not avoid to reelect those who once renounced their membership. Since they were high-ranking scientists, after reelection they justified the given trust with their great contribution to the work of the Academy and development of Serbian science in general.

KEYWORDS: Serbian Royal Academy, academics, membership, resignations, elections, candidacy